

ความเป็นไปได้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปาล์มสาขูเชิงพาณิชย์

The Feasibility of Developing Commercial Sago Palm Products

นิพนธ์ ไจปลื้ม¹ อัจฉรา ไจปลื้ม² และ จีรวรรณ จันทร์คง^{1*}
Nipon Jaipium¹, Atchara Jaipium² and Jareewan Chankong^{1*}

บทคัดย่อ

การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปาล์มสาขูผู้ผลิตผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ดำเนินการในจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง และตรัง โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้ผลิตที่ทำการผลิตเป็นประจำจำนวน 30 คนและผู้บริโภค จำนวน 300 คน การศึกษานำวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและวิธีการวิจัยแบบผสมมาใช้ ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่ปาล์มสาขูทั้ง 3 จังหวัดมี 1,528.21 ไร่ จังหวัดนครศรีธรรมราชมีพื้นที่ปาล์มสาขูมากที่สุด รองลงมาคือจังหวัดพัทลุง และน้อยที่สุดในจังหวัดตรังจำนวน 957.03 ไร่ 380.62 ไร่ และ 190.56 ไร่ ตามลำดับ การใช้ประโยชน์รวมทั้ง 3 จังหวัด การเย็บจากมากที่สุด รองลงมาคือการเลี้ยงค่าง การใช้เป็นอาหารสัตว์ การทำแป้ง การผลิตเครื่องมือจักสาน และ การใช้ประโยชน์อื่นๆ จำนวน 393, 195, 157, 48, 36 และ 34 ครัวเรือนตามลำดับ ผลการศึกษาศักยภาพของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์พบว่ามีความรู้ในการผลิตเชิงพาณิชย์ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.01 มีทัศนคติทางบวกในการผลิตผลิตภัณฑ์จากสาขูเป็นอาชีพและธุรกิจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.43 ส่วนพฤติกรรมการนำปาล์มสาขูมาใช้ประโยชน์เป็นประจำอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.65 อย่างไรก็ตามการตอบรับผลิตภัณฑ์จากแป้งสาขูที่นำมาทำขนมต่างๆ จากผู้บริโภคเป็นที่น่าสนใจมากคือมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.55 ผลการศึกษารูปได้ว่าพื้นที่ปาล์มสาขูรวมทั้ง 3 จังหวัดน้อยเกินไปที่จะสร้างผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ แม้ว่าผู้ผลิตจะมีความรู้ ทัศนคติ และมีความสามารถในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก – มากที่สุด และผู้บริโภคขนมที่ทำจากแป้งสาขูมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดก็ตาม การจะทำให้ผลิตภัณฑ์ปาล์มสาขูเป็นผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ได้จำเป็นต้องรักษาพื้นที่ที่มีอยู่และเพิ่มปริมาณพื้นที่ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการผลักดันที่เป็นรูปธรรมและสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพจากภาคส่วนต่างๆ

¹ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เลขที่ 109 ตำบลลำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80110

¹ Faculty of Agriculture, Rajamangala University of Technology Srivijaya, 109 Tham Yai, Thung Song, Nakhon Si Thammarat 80110, Thailand.

² โรงเรียนทุ่งสง เลขที่ 44 ตำบลลำใหญ่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80110

² Thung Song School, 144 Tham Yai, Thung Song, Nakhon Si Thammarat 80110, Thailand.

* ผู้นิพนธ์ประสานงาน ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (Corresponding author, e-mail): ja_45102241@hotmail.com

ที่เกี่ยวข้องได้แก่การวิจัยค้นหาเทคโนโลยีที่สูงขึ้นทั้งต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำการให้ความรู้สร้างความตระหนักรู้ถึงคุณค่า ฝึกฝนความสามารถในการใช้ประโยชน์แก่เกษตรกร และส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ปาล์มสาagu, ผลิตภัณฑ์ปาล์มสาagu, การพัฒนาผลิตภัณฑ์ปาล์มสาagu

ABSTRACT

The feasibility of developing commercial sago palm products was studied in Nakhon Sithammarat, Phattalung and Trang provinces. There were 30 regular producers and 300 product consumers giving data. The study found that there are 1,528.21 rais of sago palm land in three provinces. The largest area is in Nakhon Sithammarat, the second and the third are in Phattalung and Trang which are 957.03, 380.62 and 190.56 rais respectively. Thatching material making is the most utilization, the second is raising sago grubs, the third is animal feeding, the fourth is starch processing, the fifth is making household utensils, and the last is miscellaneous utilizations 393, 195, 157, 48, 36 and 34 households respectively. The study of potential of product producers found that knowledge is high ($X= 4.01$), attitude is very high ($X= 4.43$), while utilization practice skills is lower than knowledge and attitude ($X= 3.65$). The satisfaction of the consumers to desserts made of sago palm starch is very high ($X= 4.55$). The study concludes that sago palm land in three provinces is insufficient for commercial production. Therefore, various stakeholders who are responsible for sago palm conservation and promotion have to establish solid actions and effective supports to maintain the current and increase sago palm land. Besides advance research for technologies upstream, midstream and downstream, activities for increasing knowledge, creating awareness of sago palm values, upgrading utilization practice skills of farmers and marketing promotion have to be undertaken continuously.

Key words: sago palm, sago palm products, development of sago palm products

บทนำ

สาธุ (*Metroxylon sagu* Rottb.) เป็นพืชตระกูลปาล์มที่มักพบในพื้นที่ชื้นแฉะและมีน้ำขังตลอดปี (wetland) พื้นที่ที่มีการทับถมของซากพืชเป็นเวลานาน หรือที่เรียกว่า “ป่าพรุ” (peat swamp forest) และพื้นที่ที่มีน้ำจืดไหลผ่าน เช่น ริมแม่น้ำ ลำคลอง เป็นต้น ในประเทศไทยสาธุพบได้ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงมาถึงจังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ป่าสาธุประมาณ 18,750 ไร่ (Flach, 1997) สาธุยังคงมีความสำคัญต่อคนชนบทภาคใต้ในการดำรงชีวิตแต่ละวันเป็นอย่างมากกล่าวคือ ลำต้นใช้ผลิตแป้งสำหรับทำอาหารคาว-หวาน ใช้เป็นอาหารสัตว์ ใช้เลี้ยงด้วงสาธุสำหรับเป็นอาหารของครอบครัวและเป็นรายได้เสริม ใบใช้เย็บจาก มุงหลังคาผิวของทางใบใช้สานเสื่อ ทางใช้ทำจุกขวด และจุกขวดหลาม ใช้เป็นพื้นสำหรับการหุงต้มอาหาร ใช้กั้นรั้ว และใช้เป็นอาหาร วัว ควาย ได้อย่างดี (นิพนธ์, 2555) นอกเหนือจากประโยชน์ของสาธุที่เกี่ยวกับการใช้สอยแล้ว สาธุยังเป็นพืชที่รักษา สภาพแวดล้อม กล่าวคือสามารถป้องกันการพังทลายของตลิ่งได้ไม่น้อยกว่าไผ่ พื้นที่ชุ่มน้ำที่มีสาธุขึ้นอุดมยังเป็นแหล่งที่อยู่และขยายพันธุ์ของสัตว์น้ำ นอกจากนี้สาธุยังเป็นพืชที่มีศักยภาพในการดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ได้ดี จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดตรังยังคงมีพื้นที่ป่าสาธุอยู่มากและใช้ประโยชน์อย่างหลากหลายซึ่งพบเห็นได้ง่ายในปัจจุบัน

ในต่างประเทศมีการใช้ประโยชน์จากแป้งสาธุมากมายหลายประการมากกว่าที่ใช้ในชนบทของไทยซึ่งส่วนใหญ่ใช้เป็นอาหาร ได้แก่ การนำไปใช้ในอุตสาหกรรมอาหารและอาหารสัตว์ การแปรรูปเป็นแป้งดัดแปร (modified starch) การนำไปใช้ในอุตสาหกรรมกระดาษ อุตสาหกรรมไม้อัด อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมยา อุตสาหกรรม

น้ำตาลฟรุคโตส และสารให้ความหวาน อุตสาหกรรมผงชูรส และอุตสาหกรรมการผลิตไลซีน ในอนาคตอาจนำไปใช้ในการผลิตเอทานอลและการผลิตพลาสติกย่อยสลายได้ (Oates and Hicks, 2002)

นิพนธ์ (2551) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการป่าสาธุโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน การสร้างป่าชุมชนปาล์มสาธุ การเจริญเติบโตของปาล์มสาธุ การจัดการความรู้ปาล์มสาธุเพื่อเศรษฐกิจของชุมชน และการสร้างเครื่องผลิตแป้งสาธุ พบว่าในบางชุมชนที่ประชาชนรู้จักการใช้ประโยชน์จากสาธุ จะมีการดูแลรักษาป่าสาธุของชุมชนเป็นอย่างดี ในขณะที่ชุมชนที่ประชาชนไม่รู้วิธีการใช้ประโยชน์จากสาธุ ป่าสาธุมักถูกทอดทิ้งโดยไม่มีผู้ใช้ ขาดการดูแล และถูกทำลายจากโครงการพัฒนาต่างๆ ทั้งนี้การวิจัยได้พบภูมิปัญญาของคนในชุมชนที่รู้จักคุณค่าของสาธุเกี่ยวกับการปลูก การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากสาธุ ที่ใช้ประโยชน์อยู่เป็นปกติในชุมชนคือ การเย็บจาก การมุงหลังคาจากการสานเสื่อสาธุ การทำแป้งสาธุแบบดั้งเดิม การทำแป้งสาธุด้วยเครื่อง การทำสาธุเม็ด การใช้สาธุเลี้ยงสัตว์ การปลูกสาธุและการแต่งสวนสาธุ การเลี้ยงด้วงสาธุ การทำขนมด้วยแป้งสาธุ ได้แก่ ขนมกวน (สาธุหน้าขี้มัน หรือหน้ากะทิ) ขนมจินขนมพิมพ์ (ขนมรังผึ้ง) ขนมลอดช่อง ขนมปากหม้อ ขนมเปียกสาธุ ขนมดอกจอก โจ๊ก และการทำข้าวเกรียบ (นิพนธ์ และ คณะ, 2552)

อย่างไรก็ตามผลิตภัณฑ์ต่างๆ เหล่านี้ยังมีการผลิตและการบริโภคและซื้อขายกันแต่เฉพาะในวงแคบภายในชุมชนเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์แป้งสาธุ เม็ดสาธุและเครื่องจักสานจากผิวทางสาธุ ทั้งที่มีศักยภาพในการพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์ได้มาก

การสืบทอดภูมิปัญญาในการจัดการป่าสาธุ และการใช้ประโยชน์จากสาธุจนเป็นวิถีชีวิต และกลายเป็นธุรกิจในบางชุมชนในจังหวัด นครศรีธรรมราช พัทลุงและจังหวัดตรังดังกล่าว แล้ว น่าสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาถึงความ เป็นไปได้ในการพัฒนาสู่เศรษฐกิจที่กว้างขึ้น ซึ่ง จะเป็นกลไกหนึ่งในการรักษาสาธุให้อยู่คู่ชุมชน และพื้นที่ชุ่มน้ำต่อไป โดยจะศึกษาถึงศักยภาพ ของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุตลอดจนปริมาณ ของวัตถุดิบซึ่งได้จากการสำรวจพื้นที่ปาล์มสาธุ ในปัจจุบัน รวมทั้งการส่งเสริมการตลาดผลิตภัณฑ์ สาธุให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางและการยอมรับคุณภาพ ของผลิตภัณฑ์ จะดำเนินการได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปริมาณพื้นที่ปาล์มสาธุในการผลิตผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของเกษตรกรในการผลิตผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุ
3. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับของตลาดผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุในเชิงพาณิชย์

ขอบเขตของการวิจัย

พื้นที่ศึกษา

ครอบคลุมพื้นที่ทุกอำเภอในจังหวัด นครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดตรัง ที่มีต้นปาล์มสาธุ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือผู้ที่ทำการผลิตและผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุในจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดตรัง

กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มผู้ผลิต คือ ผู้ที่ทำการผลิตผลิตภัณฑ์ ปาล์มสาธุเป็นประจำในจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดตรังใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จังหวัด ละ 10 ราย รวมจำนวน 30 ราย

กลุ่มผู้บริโภค คือผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ปาล์ม สาธุในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดตรังใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) ระหว่างเดือน มิถุนายน- สิงหาคม 2556 จังหวัดละ 100 ราย รวมจำนวน 300 ราย

เนื้อหา

เนื้อหาในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย

- ปริมาณพื้นที่ที่มีต้นปาล์มสาธุทั้งที่มีเจ้าของและที่ขึ้นอยู่ในพื้นที่สาธารณะ
- การใช้ประโยชน์จากปาล์มสาธุ ประกอบด้วย การเห็บจาก, การเลี้ยงด้วง, ผลิตอาหารสัตว์, การทำแป้ง, จักสาน และอื่นๆ คือ การขายใบหรือต้นปาล์มสาธุ
 - ศักยภาพของเกษตรกรในการผลิต ผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุประกอบด้วยเรื่องของ ระดับความรู้ในการสร้างผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุ, ระดับความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุ และ ระดับพฤติกรรมในการใช้ประโยชน์ ผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุ
 - ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ ปาล์มสาธุ โดยศึกษาผลิตภัณฑ์อาหารจากแป้ง สาธุทั้งสามชนิด คือ ขนมกวน, วาฟเฟิล และสาธุ ฟรุตสลัด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและเป็นการวิจัยแบบผสม โดยมีวิธีการวิจัยดังนี้

1. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ออกแบบการดำเนินการวิจัยเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้

1) การศึกษาปริมาณพื้นที่และบริบทของประชากรผู้ผลิตและผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุในเขตพื้นที่ศึกษาโดยการเดินสำรวจ มีผู้นำชุมชนของพื้นที่ที่มีปาล์มสาธุเป็นผู้นำการสำรวจ วัดขนาดของพื้นที่แล้วคำนวณขนาดพื้นที่เป็นไร่-งาน-ตารางวา

2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุให้มีคุณภาพที่สูงขึ้นตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

3) ทดลองปฏิบัติผลิตผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

4) การประเมินผลการผลิตผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาด

5) การส่งเสริมการตลาดสินค้าจากผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุ

6) จัดทำข้อเสนอแนะด้านการผลิต การตลาด การใช้ผลิตภัณฑ์และนโยบายรัฐเกี่ยวกับปาล์มสาธุ

2. เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์และสอบถาม รวมทั้งการประชุมกลุ่มผู้มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับสาธุ (focus group) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล (สุชาติ, 2540) โดยมีรายละเอียดของเครื่องมือ ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาบริบทของปาล์มสาธุมีประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวผู้ให้สัมภาษณ์ ปริมาณพื้นที่ปาล์มสาธุที่ถือครอง พื้นที่ปาล์มสาธุสาธารณะ การใช้ประโยชน์และผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ

2) แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างในขณะให้ความรู้และการปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Likert Scale) ตามหลักของลิเคิร์ท (ศิริชัย, 2551) มี 5 ระดับคือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ประกอบด้วย

- แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้ผลิต ประเด็นคำถามครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับองค์ความรู้ในการผลิตผลิตภัณฑ์สาธุ ทักษะที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นที่มีต่อผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุ พฤติกรรมการผลิต แรงงาน คุณภาพของผลผลิต วิธีการทางการตลาด และความต้องการการพัฒนาขีดความสามารถทางการตลาดรวมทั้งข้อมูลปริมาณวัตถุดิบพื้นที่ปาล์มสาธุที่สามารถนำมาใช้ในการผลิตได้ (อรรชรณ, 2549)

- แบบสอบถามสำหรับกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภค ประเด็นคำถามครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของที่มีต่อผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุที่พัฒนาแล้ว และความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3) การประชุมกลุ่ม (focus group) หลังจากการปฏิบัติการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุให้ได้คุณภาพตรงตามความต้องการของผู้บริโภค มีการประชุมกลุ่ม 1 ครั้ง เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (stakeholder) ได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และเสนอแนะข้อมูลเพิ่มเติม ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์

ปาล์มสาแคว กลุ่มผู้บริโภคมลพิษจากปาล์มสาแคว ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่ ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัด ตรัง ศูนย์การเรียนรู้นิเวศวิทยาป่าสาแคว อำเภอนา โยง จังหวัดตรัง องค์กรพัฒนาเอกชน รวมจำนวน 12 ท่าน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ใช้ในการ วิเคราะห์ ได้แก่พื้นที่ปาล์มสาแควที่สามารถนำมาใช้ ในการผลิตได้ คำนวณเป็นไร่-งาน-ตารางวาการ ใช้ประโยชน์จากปาล์มสาแควองค์ความรู้ในการผลิต ผลิตภัณฑ์ปาล์มสาแคว ทศนคติเกี่ยวกับความคิดเห็น ที่มีต่อผลิตภัณฑ์ปาล์มสาแคว พฤติกรรมการผลิต แรงงาน คุณภาพของผลผลิต ระดับการยอมรับของ ตลาดผลิตภัณฑ์ปาล์มสาแคว การรับรู้ผลิตภัณฑ์ โดยใช้สถิติพรรณนาวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปรประเด็นข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้รู้ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดทั้งการสังเกต พฤติกรรมของบุคคลและร่องรอยการใช้ประโยชน์ และการทำลาย เสริมข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อให้ ประเด็นที่ศึกษาครบถ้วนสมบูรณ์ขึ้น

ผลการวิจัย

1. พื้นที่ปาล์มสาแควจากการสำรวจพื้นที่ ปาล์มสาแควใน 3 จังหวัดคือ นครศรีธรรมราช พัทลุง และตรัง พบว่าพื้นที่ปาล์มสาแควทั้ง 3 จังหวัด มีจำนวนรวมทั้งหมด 1,528.21 ไร่ โดยจังหวัด นครศรีธรรมราชมีพื้นที่ปาล์มสาแคว จำนวน 957.03 ไร่ 3 อำเภอ ที่มีพื้นที่ปาล์มสาแควมากที่สุด ได้แก่ อำเภอร่อนพิบูลย์ 311 ไร่ รองลงมาอำเภอพรหมคีรี 207 ไร่ และอำเภอทุ่งสง 136.5 ไร่ จังหวัดพัทลุงมี พื้นที่ปาล์มสาแคว จำนวน 380.62 ไร่ 3 อำเภอที่มี พื้นที่ปาล์มสาแควมากที่สุด ได้แก่ อำเภอกวนขนุน 196.25 ไร่ รองลงมาคืออำเภอเมือง 88.25 ไร่ และ อำเภอป่าพะยอม 36.25 ไร่ ส่วนจังหวัดตรังมีพื้นที่ ปาล์มสาแคว จำนวน 190.56 ไร่ 3 อำเภอที่มีพื้นที่ ปาล์มสาแควมากที่สุดได้แก่ อำเภอนาโยง 60.75 ไร่ รองลงมาคืออำเภอห้วยยอด 49.25 ไร่ และ อำเภอเมือง 39.25 ไร่ ตามลำดับ ผลการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 1

2. การใช้ประโยชน์จากปาล์มสาแควจาก ข้อมูลการใช้ประโยชน์จากปาล์มสาแควมีลำดับ การใช้ประโยชน์ในพื้นที่ทั้ง 3 จังหวัด ดังนี้การเก็บ จาก รวมจำนวน 393 ราย การเลี้ยงค่าง รวมจำนวน 195 ราย อาหารสัตว์รวมจำนวน 157 ราย การทำแป้ง รวมจำนวน 48 ราย จักสาน รวมจำนวน 36 ราย และ อื่นๆ คือการขายใบหรือต้นปาล์มสาแควรวมจำนวน 34 ราย ผลการศึกษาดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 พื้นที่ป่าล้มสาquinจังหวัดนครศรีธรรมราชพัทลุงและตรัง

จ.นครศรีธรรมราช		จ.พัทลุง		จ.ตรัง	
อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)	อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)	อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)
ร่อนพิบูลย์	311	ควนขนุน	196.25	นาโยง	60.75
พรหมคีรี	207	เมือง	88.25	ห้วยยอด	49.25
ทุ่งสง	136.5	ป่าพะยอม	36.25	เมือง	39.25
เฉลิมพระเกียรติ	92	บางแก้ว	19	วังวิเศษ	19
เมือง	77	กงหรา	16.87	ย่านตาขาว	16.31
ชะอวด	68.5	ศรีบรรพต	14	ปะเหลียน	16
จุฬาภรณ์	27	ศรีนครินทร์	10		
พระพรหม	38.03				
รวม	957.03	รวม	380.62	รวม	190.56
รวมทั้ง 3 จังหวัด 1,528.21 ไร่					

ตารางที่ 2 การใช้ประโยชน์จากป่าล้มสาquinจังหวัดนครศรีธรรมราชพัทลุงและตรัง

จังหวัด	ทำแปง (ราย)	เย็บจาก (ราย)	เลี้ยงด้วง (ราย)	อาหารสัตว์ (ราย)	จักสาน (ราย)	อื่นๆ (ราย)
นครศรีธรรมราช	8	137	27	29	3	16
พัทลุง	34	205	143	126	32	8
ตรัง	6	51	25	2	1	10
รวม	48	393	195	157	36	34

3. ศักยภาพของเกษตรกรในการผลิตผลิตภัณฑ์ปาล์มสาจากจากการศึกษาศักยภาพของเกษตรกรในการผลิต

ผลิตภัณฑ์ปาล์มสาของเกษตรกรที่เข้าร่วมปฏิบัติการในการวิจัยผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาศักยภาพผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ปาล์มสาการใช้ประโยชน์ และชนิดผลิตภัณฑ์ ดังแสดงในตารางที่ 3-5

จากผลการศึกษาในตารางที่ 3-5 พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความรู้เกี่ยวกับการผลิตผลิตภัณฑ์ปาล์มสาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.01 โดยมีความรู้เกี่ยวกับการนำปาล์มสาไปใช้ในครอบครัวความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผลผลิตความรู้เกี่ยวกับการสร้างความหลากหลายในผลิตภัณฑ์ และความรู้เกี่ยวกับราคาผลิตภัณฑ์

ปาล์มสาอยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนการศึกษาระดับความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์ปาล์มสาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกประเด็นมีค่าเฉลี่ย 4.43 โดยมีความคิดเห็นต่อคุณสมบัติของแป้งสาว่ามีคุณภาพดีไม่แพ้แป้งอื่นๆ มากที่สุดและการศึกษาระดับพฤติกรรมในการสร้างผลิตภัณฑ์และการใช้ประโยชน์พบว่าผู้สัมภาษณ์มีพฤติกรรมในการสร้างผลิตภัณฑ์และการใช้ประโยชน์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 3.65 แต่ในประเด็นของการนำสาไปใช้ประโยชน์ในครัวเรือนและเพื่อการจำหน่ายอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการเพิ่มผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากสาอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตผลิตภัณฑ์ปาล์มสา ($n = 30$)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความรู้
1. มีความรู้เกี่ยวกับการนำปาล์มสาไปใช้ในครอบครัว	4.40	1.19	มากที่สุด
2. มีความรู้เกี่ยวกับประสิทธิภาพการผลิต	4.13	1.27	มาก
3. มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผลผลิต	4.27	0.98	มากที่สุด
4. มีความรู้เกี่ยวกับการสร้างความหลากหลายในผลิตภัณฑ์	4.37	0.99	มากที่สุด
5. มีความรู้เกี่ยวกับระดับการรับรู้ในการนำไปใช้ของผู้บริโภค	4.20	1.03	มาก
6. มีความรู้เกี่ยวกับระดับการบริโภคในปัจจุบัน	3.23	1.10	ปานกลาง
7. มีความรู้เกี่ยวกับแนวโน้มของการบริโภคในอนาคต	3.67	1.21	มาก
8. มีความรู้เกี่ยวกับราคาผลิตภัณฑ์ปาล์มสา	4.27	1.01	มากที่สุด
9. มีความรู้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการตลาด	3.60	1.27	มาก
10. มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาตนเองในการสร้างผลิตภัณฑ์	3.93	1.20	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.01	0.811	มาก

ตารางที่ 4 สรุปค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุ (n = 30)

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ปาล์มสาธุมีคุณค่าต่อครอบครัวและชุมชน	4.50	0.63	มากที่สุด
2. ผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากสาธุสามารถสร้างรายได้อย่าง งดงามแก่ครอบครัวและชุมชน	4.37	0.76	มากที่สุด
3. การนำส่วนต่างๆ ของปาล์มสาธุมาใช้ไม่ยุ่งยาก	4.27	.90	มากที่สุด
4. ผลิตภัณฑ์สาธุในชุมชนสามารถพัฒนายกระดับ คุณภาพได้อีกมาก	4.43	0.67	มากที่สุด
5. ในอนาคตสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์สาธุในเชิง พาณิชย์ได้	4.33	0.66	มากที่สุด
6. ในอนาคตสามารถพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์สาธุ ได้อีกมาก	4.37	0.66	มากที่สุด
7. คุณสมบัติของแป้งสาธุดีไม่แพ้แป้งอื่นๆ	4.57	0.56	มากที่สุด
8. การสร้างผลิตภัณฑ์ปาล์มสาธุเป็นทางเลือกใหม่ ในการประกอบอาชีพ	4.53	0.57	มากที่สุด
9. การใช้ผลิตภัณฑ์จากสาธุเป็นการส่งเสริมการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.47	0.68	มากที่สุด
10. ปาล์มสาธุเป็นพืชที่สามารถแก้ปัญหาการขาดแคลน อาหารในอนาคตได้	4.53	0.62	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.43	0.35	มากที่สุด

ตารางที่ 5 สรุปค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับพฤติกรรมในการสร้างผลิตภัณฑ์และการใช้ประโยชน์

(n = 30)			
รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับพฤติกรรม
1. การนำสาขามาใช้ประโยชน์ในครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ	3.30	1.46	ปานกลาง
2. การนำสาขามาใช้ประโยชน์เพื่อจำหน่ายอย่างสม่ำเสมอ	3.13	1.47	ปานกลาง
3. การเพิ่มผลิตภัณฑ์ที่ผลิตจากสาขู	3.30	1.23	ปานกลาง
4. การปรับปรุงกรรมวิธีในการผลิตให้ดีขึ้น	3.63	1.32	มาก
5. การมุ่งเน้นคุณภาพในการสร้างผลิตภัณฑ์	3.90	1.26	มาก
6. การระมัดระวังผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในการสร้างผลิตภัณฑ์	3.83	1.31	มาก
7. การให้คำแนะนำผู้อื่นใช้ผลิตภัณฑ์อย่างสม่ำเสมอ	3.97	1.12	มาก
8. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ให้กว้างขึ้น	3.90	1.24	มาก
9. การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง	3.93	1.25	มาก
10. การมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายผู้ผลิตและผู้บริโภคผลิตภัณฑ์อย่างสม่ำเสมอ	3.63	1.49	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.65	1.09	มาก

4. ระดับการยอมรับของตลาดผลิตภัณฑ์สาขูในเชิงพาณิชย์

ระดับการยอมรับของตลาดผลิตภัณฑ์สาขูในเชิงพาณิชย์ทำการศึกษาจากการวัดระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ขนมจากแป้งสาขูในระหว่างการดำเนินการวิจัยได้มีการให้ความรู้แก่ผู้เข้ารับการศึกษาในการปฏิบัติการทำขนมที่คณะผู้วิจัยได้พิจารณาแล้วว่าเป็นความต้องการตามยุคสมัย และแป้งสาขูสามารถทำขนมเหล่านั้นได้ดี ได้แก่ ขนมดั้งเดิมคือ

ขนมกวน ส่วนขนมสมัยใหม่ 2 ชนิดคือ วาฟเฟิลและสาขูฟรุตสลัด โดยสอบถามผู้บริโภครวมจำนวน 300 ราย จากหลายอาชีพ และอายุ พบว่าผู้บริโภคพึงพอใจต่อลักษณะต่างๆ ของขนมที่ผลิตจากแป้งสาขู โดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น มีค่าเฉลี่ย 4.55 โดยมีความพึงพอใจในเรื่องของขนมจากแป้งสาขูช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากต้นสาขูในท้องถิ่นมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.72 รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความพึงพอใจของผู้บริโภคร่วมต่อผลิตภัณฑ์จากแป้งสาकुทั้งสามชนิด

ลำดับ	รายการ	ระดับความพึงพอใจ		
		\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	ลักษณะภายนอกของขนมมารับประทาน	4.40	0.62	มากที่สุด
2.	สีของขนมสวยงามรับประทาน	4.32	0.60	มากที่สุด
3.	กลิ่นของขนมหอมชวนรับประทาน	4.53	0.49	มากที่สุด
4.	ความคงรูปของขนม	4.46	0.64	มากที่สุด
5.	ความรู้สึกลื่นนิยมนุ่มขณะรับประทานขนม	4.61	0.57	มากที่สุด
6.	รสชาติของขนมดีกว่าขนมที่ทำจากแป้งอื่น	4.58	0.48	มากที่สุด
7.	ความรู้สึกลดภัยต่อสุขภาพเมื่อได้บริโภคขนม	4.70	0.37	มากที่สุด
8.	ขนมจากแป้งสาकुช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากต้นสาकुในท้องถิ่น	4.72	0.52	มากที่สุด
9.	โอกาสในการพัฒนาขนมจากแป้งสาकुให้เป็นสินค้าที่มีชื่อเสียง	4.58	0.58	มากที่สุด
10.	หากมีขนมจากแป้งสาकुจำหน่ายในโอกาสต่อไปจะซื้อรับประทาน	4.56	0.58	มากที่สุด
	รวม	4.55	0.34	มากที่สุด

5. ข้อคิดเห็นจากการอภิปรายกลุ่ม (focus group)

จากการประชุมกลุ่มผู้มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปาล์มสาकु ได้ยกประเด็นการอภิปรายด้านการผลิต ผลิตภัณฑ์ การรักษาและเพิ่มพื้นที่ป่าสาकु และการให้การศึกษาระชาชนเกี่ยวกับสาकु ได้ข้อสรุปดังนี้

1) ปัจจุบันการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากปาล์มสาकुให้เป็นผลิตภัณฑ์แป้ง คิวสาकु อาหารสัตว์ และเครื่องจักสาน มีปริมาณจำกัดเพียงพอต่อการบริโภคในท้องถิ่นเท่านั้น ยกเว้นผลิตภัณฑ์

จากที่สามารถผลิตได้มากเนื่องจากผลิตภัณฑ์นี้ผลิตจากใบ สามารถผลิตให้ได้ปริมาณมากพอเพื่อส่งขายต่างจังหวัดได้

2) คุณภาพของผลิตภัณฑ์แป้ง ยังมีความแตกต่างจากแป้งชนิดอื่นที่ผลิตเชิงพาณิชย์มากในด้านของคุณภาพ หากจะผลิตเพื่อจำหน่ายในตลาดแป้ง ยังต้องพัฒนาในด้านความสะอาด สี และความชื้น อีกมาก ส่วนคังสาकुเป็นที่นิยมของบุคคลทั่วไปและลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสม

3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เนื้อจากผิวหนังสาหร่าย แม้ว่าการตลาดมีความต้องการมาก แต่การจัดการทางสาหร่ายให้มีผิวสำหรับใช้งานอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องมีการจัดการระหว่างผู้ผลิตจากกับผู้ผลิตเนื้อ

4) การรักษาปริมาณพื้นที่ป่าสาหร่ายให้คงอยู่ยังคงเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการต่อไป เพราะผู้ที่มีพื้นที่สาหร่ายแต่ไม่ใช้ประโยชน์ก็มักจะทำลายต้นสาหร่ายเพื่อใช้เป็นพื้นที่ปลูกพืชอื่น ส่วนการเพิ่มพื้นที่สาหร่ายต้องได้รับความสนใจจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และเกษตรกรเอง

5) การอุดหนุนให้มีการปลูกสาหร่ายก็เป็นมาตรการสำคัญที่มุ่งใจให้มีการปลูกเช่นเดียวกับยางพาราและปาล์มน้ำมัน

6) การให้การศึกษา การสร้างทัศนคติที่ดี และการฝึกการใช้ประโยชน์จากสาหร่าย เพื่อให้ประชาชนเห็นคุณค่าของสาหร่ายด้านอาหาร ด้านการใช้ประโยชน์ประจำวัน และด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม มีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปาล์มสาหร่ายเชิงพาณิชย์ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง และตรังพบว่าปาล์มสาหร่ายสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็น การเย็บจากการเลี้ยงคิ้ว การใช้เป็นอาหารสัตว์ การทำแป้ง การผลิตเครื่องมือจักสาน เป็นต้น แต่จำนวนพื้นที่ปาล์มสาหร่ายรวมทั้ง 3 จังหวัดนี้ น้อยเกินไปที่จะสร้างผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ได้ หากต้องการส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ปาล์มสาหร่ายเป็นผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ได้จำเป็นต้องรักษาพื้นที่ปาล์มสาหร่ายที่มีอยู่ รวมทั้งเพิ่มปริมาณพื้นที่ปลูกปาล์มสาหร่ายให้มากขึ้นซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการผลักดันจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ถึงคุณค่า ฝึกฝนความ

สามารถในการใช้ประโยชน์แก่เกษตรกรและการส่งเสริมด้านการตลาดอย่างต่อเนื่อง

ส่วนผลการศึกษาด้านศักยภาพของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สาหร่าย พบว่า ข้อมูลระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตผลิตภัณฑ์ปาล์มสาหร่ายอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.01) ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์เป็นผู้ที่รู้จักและใช้สาหร่ายในครอบครัวและในชุมชนมาก่อนและได้รับความรู้เพิ่มเติมจากการเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมในระหว่างการวิจัย ส่วนความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการตลาดและการสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีความรู้ที่น้อยเนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้จำหน่ายในชุมชนเป็นส่วนใหญ่ ไม่เหลือสำหรับการจำหน่ายในตลาดทั่วไป

ข้อมูลด้านทัศนคติหรือระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ปาล์มสาหร่ายอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.43) ทั้งนี้เนื่องจากผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ได้รับความรู้จากสื่อต่างๆ ที่มีการเผยแพร่ในระดับจังหวัดอยู่เป็นประจำ จากการฝึกอบรม และจากการปฏิบัติจริงในการสร้างผลิตภัณฑ์ จึงสามารถที่จะรับรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อมูลระดับพฤติกรรมในการสร้างผลิตภัณฑ์สาหร่าย อยู่ในระดับต่ำกว่าด้านความรู้และทัศนคติ (ค่าเฉลี่ย 3.65) ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ยังคงผลิตผลิตภัณฑ์เดิมๆ ที่สืบทอดกันมา ในกรณีการใช้แป้งน้อยรายที่ใช้แป้งสาหร่ายไปสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่

ด้านความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อขนมต่างๆ ที่ผลิตจากแป้งสาหร่าย อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.55) ทั้งนี้เนื่องจากรสชาติของขนมที่ทำจากแป้งสาหร่ายมีความเหนียวและนุ่ม ส่วนขนมใหม่ที่นักวิจัยได้ฝึกอบรมให้แก่เกษตรกร ได้แก่ ขนมวาฟเฟิลและสาหร่ายฟรุตสลัด ได้สร้างความแปลกใหม่ในการบริโภคของผู้เข้ารับการศึกษาอบรม พร้อมกับการมีรสชาติที่แตกต่างจากขนมชนิดเดียวกันที่ทำจากแป้งอื่นซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ

นิพนธ์ และ คณะ (2553)

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า พื้นที่ปาล์ม สาครวมทั้ง 3 จังหวัดน้อยเกินไปที่จะสร้างผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ แม้ว่าคุณผู้ผลิตจะมีความรู้ ทักษะ และมีความสามารถในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก-มากที่สุด และผู้ประกอบการที่ทำจากแป้งสาคร มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดก็ตาม การจะทำให้ผลิตภัณฑ์ปาล์มสาครเป็นผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ได้จำเป็นต้องรักษาพื้นที่ที่มีอยู่และเพิ่มปริมาณพื้นที่ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการผลักดันที่เป็นรูปธรรม และสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่การวิจัยค้นหาเทคโนโลยีที่สูงขึ้นทั้งดินน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ การให้ความรู้ สร้างความตระหนักรู้ถึงคุณค่าฝักฝนความสามารถในการใช้ประโยชน์แก่เกษตรกร โดยเฉพาะการส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่องทั้งเน้นตลาดชุมชน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อินทรา (2549) รวมทั้งการแสวงหาตลาดภายในประเทศซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัสรา และ คณะ (2545)

ประเด็นสำคัญจากความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องคือ

1. ผลิตภัณฑ์จากปาล์มสาครจะมีการบริโภคเฉพาะในท้องถิ่นเท่านั้นยกเว้นจากถุงหลังคาที่สามารถขายไปยังท้องถิ่นอื่นได้
2. ผลิตภัณฑ์แป้งต้องมีการปรับปรุงด้านคุณภาพ ความสะอาด สี และความชื้น เพื่อการแข่งขันในตลาด
3. ผลิตภัณฑ์เสื่อจากผิวทางสาครต้องมีการจัดการร่วมกันระหว่างผู้ผลิตจากกับผู้ผลิตเสื่อเพื่อให้มีผลิตภัณฑ์ที่เพียงพอและตรงกับความต้องการของผู้บริโภค
4. ต้องมีการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อที่

จะรักษาพื้นที่ป่าสาครและขยายพื้นที่การปลูกเพิ่มเติมต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลศักยภาพเกษตรกรผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ปาล์มสาครในพื้นที่ทั้ง 3 จังหวัดคือนครศรีธรรมราช พัทลุง และตรัง พบว่า พื้นที่สาครทั้ง 3 จังหวัดมีจำนวน 1,528.21 ไร่ โดยจังหวัดนครศรีธรรมราชมี 957.03 ไร่ จังหวัดพัทลุงมีพื้นที่จำนวน 380.62 และจังหวัดตรังมีพื้นที่สาครพื้นที่รวมทั้งหมด 190.56 ไร่ การใช้ประโยชน์ของปาล์มสาครวมทั้ง 3 จังหวัด มาจากการเย็บจากมากที่สุด รองลงมาคือการเลี้ยงด้วง การใช้เป็นอาหารสัตว์ การทำแป้ง การผลิตเครื่องมือจักสาน และการใช้ประโยชน์อื่นๆ จำนวน 393, 195, 157, 48, 36 และ 34 ครัวเรือนตามลำดับ ส่วนผลการศึกษาด้านศักยภาพของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์สาคร พบว่ามีความรู้ในการผลิตเชิงพาณิชย์ระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.01 มีทัศนคติทางบวกในการผลิตผลิตภัณฑ์จากสาครเป็นอาชีพ และธุรกิจอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.43 ส่วนพฤติกรรมการนำปาล์มสาครมาใช้ประโยชน์เป็นประจำอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.65 อย่างไรก็ตามการตอบรับผลิตภัณฑ์จากแป้งสาครที่นำมาทำขนมต่างๆ จากผู้บริโภคเป็นที่น่าสนใจมากคือมีความพึงพอใจอยู่ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.55 จากการศึกษานี้พบว่า พื้นที่ปาล์มสาครวมทั้ง 3 จังหวัดน้อยเกินไปที่จะสร้างผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ แม้ว่าคุณผู้ผลิตจะมีความรู้ ทักษะ และมีความสามารถในการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และผู้ประกอบการที่ทำจากแป้งสาครมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดก็ตาม การจะทำให้ผลิตภัณฑ์ปาล์มสาครเป็นผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ได้จำเป็นต้องรักษาพื้นที่ที่มีอยู่และเพิ่มปริมาณพื้นที่ปลูกปาล์มสาครให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับปาล์มสาकुควรจะมีการดำเนินการต่อไปในส่วนที่เป็นต้นน้ำ ได้แก่ การคัดเลือกพันธุ์ การขยายพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษาดินและการจัดการดินและการส่งเสริมการปลูกเป็นต้น ส่วนที่เป็นกลางน้ำ ได้แก่ คุณภาพผลผลิต การแปรรูปผลิตภัณฑ์ คุณภาพของผลิตภัณฑ์และการตรวจสอบ ประสิทธิภาพในการแปรรูป การพัฒนาประสิทธิภาพเครื่องทุ่นแรงในการแปรรูป เป็นต้น ส่วนของปลายน้ำ ได้แก่ การใช้ประโยชน์ที่สูงขึ้นไปกว่าการบริโภคเป็นอาหาร การสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เชิงอุตสาหกรรม การตลาดและการส่งเสริมการตลาด การสร้างเครือข่ายการตลาดเป็นต้นทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้มีการปลูกการใช้ประโยชน์ที่กว้างขวาง ซึ่งจะส่งผลให้พื้นที่ปาล์มสาकुมีมากพอที่จะผลิตผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์ได้เกิดผลดีต่อความมั่นคงทางอาหาร เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในอนาคต

การจะทำให้ผลิตภัณฑ์ปาล์มสาकुเป็นผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ จำเป็นต้องรักษาพื้นที่ที่มีอยู่เดิมและเพิ่มปริมาณพื้นที่ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการผลักดันและสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพจากภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น การให้ทุนอุดหนุนแก่เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มสาकुในลักษณะเดียวกันกับการให้ทุนอุดหนุนการปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ควรมีการเผยแพร่ความรู้สร้างความตระหนักถึงคุณค่าผ่านทางสื่อต่างๆ ให้มีการรับรู้อย่างแพร่หลาย และมีการฝึกอบรมให้เกษตรกรให้มีความสามารถในการใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดทั้งการส่งเสริมการตลาดอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่อนุเมตงบประมาณแผ่นดินประจำปีงบประมาณ 2556 เป็นทุนสนับสนุนการวิจัย และผู้มีส่วนช่วยเหลือให้สามารถดำเนินการวิจัยประสบความสำเร็จด้วยดี

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยและพัฒนาการปลูก การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากสาकुต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- นิพนธ์ ใจปลื้ม. 2551. การจัดการป่าปาล์มสาकु โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน, น. 515-524. ใน รายงานการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 46. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นิพนธ์ ใจปลื้ม, กัจฉน์สม พาวล และ อัจฉรา ใจปลื้ม. 2552. การสร้างต้นแบบนำร่องป่าปาล์มสาकु ในพื้นที่ชุ่มน้ำ, น. 25-32. ใน รายงานการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 47. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- นิพนธ์ ใจปลื้ม, ทศยาพร สุวรรณพันธุ์ และ อัจฉรา ใจปลื้ม. 2553. การจัดการความรู้ปาล์มสาकु เพื่อเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน, น. 9-16. ใน รายงานการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 48. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- นิพนธ์ ใจปลื้ม. 2555. การเจริญเติบโตของ
ปาล์มสาธุ. ใน รายงานการประชุมวิชาการ
วลัยลักษณ์วิจัย ครั้งที่ 4. มหาวิทยาลัย
วลัยลักษณ์, นครศรีธรรมราช.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2540. ระเบียบวิธีการ
วิจัยทางสังคมศาสตร์. สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. 2551. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ
ด้วยคอมพิวเตอร์. พิมพ์ครั้งที่ 19. สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อรวรรณ จำพุฒ. 2549. รายงานการวิจัยแนวทางการ
พัฒนาตลาดของผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล
หนึ่งผลิตภัณฑ์ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
จังหวัดเชียงราย. สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย.
- อินทิตรา ชาอีร์. 2549. รายงานการวิจัยการพัฒนา
กวางให้เป็นตลาดชุมชนโดยการมีส่วนร่วม
ของชุมชน. สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย.
- อัศรา สันติศาสน์วรกุล, อาชีวะ แลแระ, แวแะ การี,
ยามี่ลี๊ะ แลแระ, อัตติยะห์ เจะมิง และ
แวมี่เนาะ หะยีตราโอะ. 2545. รายงาน
การวิจัยศึกษาแนวทางการแสวงหาตลาด
ภายในประเทศและเสริมสร้างความเข้มแข็ง
โดยการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วมของ
กลุ่มอาชีพผลิตผ้าคลุมอาชีพผลิตผ้าคลุมผม
สตรีมุสลิมตันหยงลิมอ บ้านสระมาลาตำบล
คลองมานิง อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี.
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Flach, M. 1997. *Sago Palm: Metroxylon sagu*
Rottb. IPGRI, Rome, Italy.
- Oates, C. and Hicks, A. 2002. Sago Starch
Production in Asia and the Pacific:
Problems and Prospects, pp. 27-36.
In Kainuma, K., Okazaki, M., Toyoda,
Y. and Cecil, J.E., eds. *New Frontiers of*
Sago Palm Studies. UAP Inc, Tokyo.